

מסכת בבא מציעא פרק ז

(פג,א) משנה: השוכר את הפועלים, ואמר להם להשכים ולהעריב - מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב, אינו רשאי לכוּפן. מקום שנהגו לזון - יזון; לספק במתיקה - יספק. הכל כמנהג המדינה. מעשה **ברבי יוחנן בן מתיא**, שאמר לבנו: "צא, שכור לנו פועלין!" הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו: "בני! אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב! אלא עד שלא יתחילו במלאכה, צא ואמור להם: "על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד"" **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא היה צריך לומר! הכל כמנהג המדינה

גמרא: {פשיטא! אלא! צריכא דטפא להו אאגריהו - מהו דתימא? אמר להו: "הא דטפאי לכו אאגריכו, אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי!" - קא משמע לן דאמרו ליה: "האי דטפת לן, אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא!"

אמר **ריש לקיש: (פג,ב) פועל**, בכניסתו משלו - ביציאתו משל בעל הבית - שנאמר: (תהילים קד) "תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב" {וליחזי היכי נהיגי?!} **כבעיר חדשה!** {וניחזי מהיכא קא אתו!} **כבנקוטאי** <<איבעית אימא: דאמר להו: "דאגריתו לי כפועל דאורייתא"

דרש **רבי זירא**, ואמרי לה: תני **רב יוסף:** מאי דכתיב: (תהילים קד) "תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער"? - "תשת חשך ויהי לילה" - זה העולם הזה, שדומה ללילה; "בו תרמוש כל חיתו יער" - אלו רשעים שבו, שדומין לחיה שביער; "תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון" - "תזרח השמש" - לצדיקים; "יאספון" - רשעים לגיהנם; "ואל מעונתם ירבצון" - אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו; "יצא אדם לפעלו" - יצאו

מחברת בבא מציעא - ז

צדיקים לקבל שכרן; "ולעבודתו עדי ערב" - במי שהשלים עבודתו עדי ערב

ר' אלעזר ברבי שמעון אשכח להווא פרהגונא, דקא תפיס גנבי. אמר ליה: {היכי יכלת להו?! לאו כחיותא מתילי, דכתיב בו: "תרמוש כל חיתו יער"!} איכא דאמרי, מהאי קרא קאמר ליה: (תהילים י) "יארב במסתר כאריה בסוכו" - דלמא שקלת צדיקי ושבקת רשיעי? אמר ליה: ומאי אעביד?! הרמנא דמלכא הוא! אמר: תא אגמרך היכי תעביד! עול בארבע שעי לחנותא. כי חזית איניש דקא שתי חמרא, וקא נקיט כסא בידיה, וקא מנמנס, שאול עילויה - אי צורבא מרבנן הוא, ונייס, אקדומי קדים לגרסיה; אי פועל הוא, קא עביד עבידתיה. ואי עבידתיה בליליא, רדודי רדיד; ואי לא, גנבא הוא, ותפסיה!

אישתמע מילתא בי מלכא. אמרו: "קריינא דאיגרתא, איהו ליהוי פרונקא!" אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון, וקא תפיס גנבי, ואזיל שלח ליה ר' יהושע בן קרחה: "חומץ בן יין! עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה?!" שלח ליה: "קוצים אני מכלה מן הכרם!" שלח ליה: "יבא בעל הכרם, ויכלה את קוציו!"

יומא חד, פגע ביה ההוא כובס. קרייה "חומץ בן יין" אמר: מדחציף כולי האי, שמע מינה: רשיעא הוא! אמר להו: "תפסוהו!" תפסוהו. לבתר דנח דעתיה, אזל בתריה לפרוקיה, ולא מצי. קרי עליה: (משלי כא) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו". זקפוהו. קם תותי זקיפא, וקא בכי. אמרו ליה: "רבי! אל ירע בעיניך, שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים!" הניח ידו על בני מעיו. אמר: "שישו בני מעי, שישו! ומה ספיקות שלכם, כך - ודאית שלכם, על אחת כמה וכמה! מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם!" ואפילו הכי, לא מייתבא דעתיה. אשקוהו סמא דשינתא, ועיילוהו לביתא דשישא, וקרעו לכריסיה. הוו מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא, ומותבי בשמשא בתמוז ואב, ולא מסרחי {כל תרבא נמי לא סרית! ככל תרבא לא סרית - שורייקי

מחברת בבא מציעא - ז

סומקי מסריח! הכא, אף על גב דאיכא שורייקי סומקי, לא מסריח. קרי אנפשיה: (תהילים טז) "אף בשרי ישכון לבטח" ואף ר' ישמעאל ברבי יוסי, מטא **(פד, א)** כי האי מעשה לידיה. פגע ביה אליהו. אמר ליה: "עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה?!" אמר ליה: "מאי אעביד?! הרמנא דמלכא הוא!" אמר ליה: "אבוך ערק לאסיא - את ערוק ללודקיא!"

כי הוו מקלעי ר' ישמעאל ברבי יוסי ור' אלעזר בר' שמעון בהדי הדדי, הוה עייל בקרא דתורי בינייהו, ולא הוה נגעה בהו. אמרה להו ההיא מטרוניתא: "בניכם אינם שלכם!" אמרו לה: "שלהן גדול משלנו!" - "כל שכן!"; איכא דאמרי: הכי אמרו לה: (שופטים ח) "כי כאיש גבורתו"; איכא דאמרי: הכי אמרו לה: "אהבה דוחקת את הבשר" {ולמה להו לאהדורי לה? והא כתיב: (משלי כו) "אל תען כסיל כאולתו"! אשלא להוציא לעז על בניהם

אמר ר' **יוחנן**: איבריה דר' ישמעאל בר' יוסי כחמת בת תשע קבין. אמר **רב פפא**: איבריה דרבי יוחנן כחמת בת חמשת קבין, ואמרי לה: בת שלשת קבין. דרב פפא גופיה כי דקורי דהרפנאי

אמר **רבי יוחנן**: אנא אישתיירי משפירי ירושלים #האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן, נייתי כסא דכספא מבי סלקי, ונמלייה פרצידיא דרומנא סומקא, ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה, ונותביה בין שמשא לטולא - ההוא זהרורי, מעין שופריה דר' יוחנן {איני! והאמר מר: שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו; שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו; שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון - ואילו ר' יוחנן, לא קא חשיב ליה! אשאני ר' יוחנן, דהדרת פנים לא הויה ליה

מחברת בבא מציעא - ז

ר' יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה. אמר: כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה, לפגעו בי, כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי, גמירי אורייתא כוותי {אמרו ליה רבנן: לא מסתפי מר מעינא בישא?!} אמר להו: אנא מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא! דכתיב: (בראשית מט) "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין", ואמר ר' אבהו: אל תקרי "עלי עין" אלא "עולי עין" <<ר' יוסי בר חנינא אמר: מהכא: (בראשית מח) "וידגו לרוב בקרב הארץ" - מה דגים שבים, מיס מכסים אותם, ואין העין שולטת בהן - אף זרעו של יוסף, אין העין שולטת בהן

יומא חד, הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא. חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה. אמר ליה: "חילך לאורייתא!" אמר ליה: "שופרך לנשי!" אמר ליה: "אי הדרת בך, יהיבנא לך אחותי, דשפירא מינאי!" קביל עליה. בעי למיהדר לאתויי מאניה, ולא מצי הדר. אקרייה ואתנייה ושויה גברא רבא. יומא חד, הוו מפלגי בי מדרשא: הסייף, והסכין, והפגיון, והרומח, ומגל יד, ומגל קציר - מאימתי מקבלין טומאה? משעת גמר מלאכתן! ומאימתי גמר מלאכתן? רבי יוחנן אמר: משיצרפס בכבשן. ריש לקיש אמר: משיצחצחן במים. אמר ליה: "לסטאה בלסטיותיה ידע!" אמר ליה: "ומאי אהנת לי?! התם "רבי" קרו לי - הכא "רבי" קרו לי!" אמר ליה: "אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה!" חלש דעתיה דרבי יוחנן. חלש ריש לקיש. אתאי אחתיה, קא בכיא. אמרה ליה: "עשה בשביל בני!" אמר לה: (ירמיהו מט) "עזבה יתומיך אני אחיה" - "עשה בשביל אלמנותי!" אמר לה: (ירמיהו מט) "ואלמנותיך עלי תבטחו". נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש, והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא. אמרו רבנן: "מאן ליזיל ליתביה לדעתיה? ניזיל רבי אלעזר בן פדת, דמחדדין שמעתתיה!" אזל, יתיב קמיה. כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן, אמר ליה: "תניא דמסייעא לך!" אמר: "את כבר לקישא?! - בר לקישא, כי הוה

אמינא מילתא, הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא, ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי, וממילא רווחא שמעתא - ואת אמרת "תניא דמסייע לך" - אטו לא ידענא דשפיר קאמינא?! הוה קא אזיל וקרע מאניה, וקא בכי ואמר: "היכא את, בר לקישא?! היכא את, בר לקישא?! והוה קא צוח עד דשף דעתיה מיניה. בעו רבנן רחמי עליה, ונח נפשיה

(פד,ב) ואפילו הכי, לא סמך רבי אלעזר ברבי שמעון אדעתיה. קביל עליה יסורי. באורתא הוו מייכי ליה שיתין נמטי. לצפרא נגדי מתותיה שיתין משיכלי דמא וכיבא. למחר עבדה ליה דביתהו שיתין מיני לפדא, ואכיל להו, וברי. ולא הות שבקא ליה דביתהו למיפק לבי מדרשא, כי היכי דלא לדחקוהו רבנן. באורתא, אמר להו: "אחיי ורעי! בואו!" בצפרא אמר להו: "זילו, מפני ביטול תורה!" יומא חד, שמעה דביתהו. אמרה ליה: "את קא מייתית להו עילויד! כלית ממון של בית אבא!" אימרדה. אזלה לבית נשא. סליקו, ואתו הנך שיתין ספונאי, עיילו ליה שיתין עבדי, כי נקיטי שיתין ארנקי, ועבדו ליה שיתין מיני לפדא, ואכיל להו. יומא חד, אמרה לה לברתה: "זילי בקי באבוך, מאי קא עביד האינדנא" אתיא. אמר לה: "זילי אמרי לאמך: "שלנו גדול משלהם"" - קרי אנפשיה: (משלי לא) "היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה" אכל ושתי וברי. נפק לבי מדרשא. אייתו לקמיה שיתין מיני דמא. טהרינהו. הוה קא מרנני רבנן ואמרי: "סלקא דעתך לית בהו חד ספק?! אמר להו: "אם כמותי הוא, יהיו כולם זכרים! ואם לאו, תהא נקבה אחת ביניהם!" היו כולם זכרים, ואסיקו להו "אלעזר"¹ על שמיה. תניא: אמר **רבי**: "כמה פריה ורביה ביטלה רשעה זו מישראל!"

כי הוה קא ניחא נפשיה, אמר לה לדביתהו: "ידענא בדרבנן דרתיחי עלי, ולא מיעסקי בי שפיר. אוגנין בעיליתאי, ולא תידחלין מינאי". אמר **ר' שמואל בר נחמני**: אישתעיא לי אימיה דרבי יונתן,

1 כן גרסת עין יעקב, ולפננו: "ר' אלעזר"

מחברת בבא מציעא - ז

דאישתעיא לה דביתהו דרבי אלעזר ברבי שמעון: לא פחות מתמני סרי, ולא טפי מעשרין ותרין שנין, אוגניתיה בעיליתא. כי הוה סליקנא, מעיננא ליה במזייה, כי הוה משתמטא ביניתא מיניה, הוה אתי דמא. יומא חד, חזאי ריחשא דקא נפיק מאוניה. חלש דעתאי. איתחזי לי בחלמא. אמר לי: "לא מידי הוא! יומא חד, שמעי בזילותא דצורבא מרבנן, ולא מחאי כדבעי לי!" כי הוה אתו בי תרי לדינא, הוה קיימי אבבא. אמר מר מילתיה, ומר מילתיה. נפיק קלא מעיליתיה, ואמר: "איש פלוני! אתה חייב! איש פלוני! אתה זכאי!"

יומא חד, הוה קא מינציא דביתהו בהדי שבבתא. אמרה לה: "תהא כבעלה, שלא ניתן לקבורה!" אמרי רבנן: "כולי האי, ודאי לאו אורח ארעא!" איכא דאמרי: רבי שמעון בן יוחאי איתחזאי להו בחלמא. אמר להו: "פרידה אחת יש לי ביניכם, ואי אתם רוצים להביאה אצלי!" אזול רבנן לאעסוקי ביה. לא שבקו בני עכבריא. דכל שני דהוה נייס רבי אלעזר ברבי שמעון בעיליתיה, לא סליק חיה רעה למתייהו. יומא חד, מעלי יומא דכיפורי הוה, הוה טרידי. שדרו רבנן לבני בירי, ואסקוהו לערסיה, ואמטיוה למערתא דאבוה. אשכחוה לעכנא דהדרא לה למערתא. אמרו לה: "עכנא! עכנא! פתחי פיך ויכנס בן אצל אביו!" פתח להו

שלח רבי לדבר באשתו. שלחה ליה: "כלי שנשתמש בו קודש, ישתמש בו חול?" תמן אמרין: "באתר דמרי ביתא תלא זייניה, כולבא רעיא קולתיה תלא!" שלח לה: "נהי דבתורה גדול ממני, אבל במעשים טובים מי גדול ממני?" שלחה ליה: "בתורה, מיהא, גדול ממך, לא ידענא. במעשים ידענא, דהא קביל עליה יסורי בתורה" - גמאי היא? <דכי הוה יתבי רבן שמעון בן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה אספסלי, יתבי קמיהו רבי אלעזר בר' שמעון ורבי ארעא. מקשו ומפרקו. אמרי: "מימיהן אנו שותים, והם יושבים על גבי קרקע?" - עבדו להו ספסלי. אסקינהו. אמר להן **רבן שמעון בן גמליאל**: "פרידה אחת יש לי ביניכם, ואתם

מחברת בבא מציעא - ז

מבקשים לאבדה הימני!" אחתוהו לרבי. אמר להן רבי יהושע בן קרחה: "מי שיש לו אב, יחיה, ומי שאין לו אב, ימות?!" אחתוהו נמי לרבי אלעזר ברבי שמעון. חלש דעתיה. אמר: "קא חשביתו ליה כוותי?!" - עד ההוא יומא, כי הוה אמר רבי מילתא, הוה מסייע ליה רבי אלעזר ברבי שמעון. מכאן ואילך, כי הוה אמר רבי "יש לי להשיב", אמר ליה רבי אלעזר ברבי שמעון: "כך וכך יש לך להשיב. זו היא תשובתך. השתא היקפתנו תשובות חבילות שאין בהן ממש." חלש דעתיה דרבי. אתא, אמר ליה לאבוה. אמר ליה: "בני! אל ירע לך! שהוא ארי בן ארי, ואתה ארי בן שועל!" - והיינו דאמר רבי: שלשה ענוותנין הן, ואלו הן: אבא, (פה, א) ובני בתירה, ויונתן בן שאול

רבן שמעון בן גמליאל - הא דאמרן; בני בתירה - דאמר מר: הושיבוהו בראש, ומינוהו לנשיא עליהן; יונתן בן שאול - דקאמר לו לדוד: (שמואל א כג) "ואתה תמלוך על ישראל ואני אהיה לך למשנה" {ממאי?! דלמא יונתן בן שאול, דחזא דגריר עלמא בתר דוד?! בני בתירה נמי, דחזו להלל דעדיף מינייהו?! אלא רבן שמעון בן גמליאל, ודאי ענוותן הוה!

אמר רבי: חביבין יסורין! קבל עליה תליסר שני - שית בצמירתא ושבע בצפרנא. ואמרי לה: שבעה בצמירתא ושית בצפרנא

אהורייריה דבי רבי הוה עתיר משבור מלכא. כד הוה רמי כיסתא לחיותא, הוה אזיל קלא בתלתא מילי. הוה מכוין דרמי בההיא שעתא דעייל רבי לבית הכסא. ואפילו הכי, מעבר ליה קליה לקלייהו, ושמעו ליה נחותי ימא. ואפילו הכי, יסורי דר' אלעזר בר' שמעון עדיפי מדרבי! דאילו ר' אלעזר ברבי שמעון, מאהבה באו ומאהבה הלכו - דרבי, על ידי מעשה באו ועל ידי מעשה הלכו - על ידי מעשה באו, מאי היא? <דהוה עגלא דהו קא ממטו ליה לשחיטה. אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי, וקא בכי. אמר ליה:

מחברת בבא מציעא - ז

"זיל! לכך נוצרת!" - אמרי: "הואיל ולא קא מרחס, ליתו עליה יסורין!". ועל ידי מעשה הלכו - יומא חד, הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא. הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנשא להו. אמר לה: "שבקינהו! כתיב: (תהילים קמה) "ורחמיו על כל מעשיו" - אמרי: הואיל ומרחס, נרחס עליה

כולהו שני יסורי דר' אלעזר, לא שכיב איניש בלא זמניה. כולהו שני יסורי דרבי, לא איצטריך עלמא למיטרא. דאמר **רבה בר רב שילא**: קשי יומא דמיטרא כיומא דדינא. ואמר **אמימר**: אי לאו צריך לעלמא, בעו רבנן רחמי עליה ומבטלי ליה. אפילו הכי, כי הוו עקרי פוגלא ממשרא, הוה קיימא בירא מליא מיא

איקלע רבי לאתריה דר' אלעזר בר' שמעון. אמר ליה: יש לו בן לאותו צדיק? אמרו לו: יש לו בן, וכל זונה שנשכרת בשנים, שוכרתו בשמנה! אתייה אסמכיה ב"רבי", ואשלמיה לר' שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה. כל יומא, הוה אמר: "לקרייתי אנא איזיל!" אמר ליה: "חכים עבדו יתך, וגולתא דדהבא פרסו עלך, ו"רבי" קרו לך - ואת אמרת "לקרייתי אנא איזיל"?! אמר ליה: "מומי! עזובה דא!"

כי גדל, אתא יתיב במתיבתא דרבי. שמעיה לקליה. אמר: הא קלא דמי לקליה דר' אלעזר בר' שמעון! אמרו ליה: בריה הוא! קרי עליה: (משלי יא) "פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם" - "פרי צדיק עץ חיים" - זה ר' יוסי בר' אלעזר בר' שמעון; "ולוקח נפשות חכם" - זה ר' שמעון בן איסי בן לקוניא

כי נח נפשיה, אמטוהו למערתא דאבוה. הוה הדרא לה עכנא למערתא. אמר ליה: "עכנא! עכנא! פתח פיך ויכנס בן אצל אביו!" לא פתחא להו. כסבורים העם לומר שזה גדול מזה. יצתה בת קול ואמרה: "לא מפני שזה גדול מזה, אלא זה היה בצער מערה, וזה לא היה בצער מערה!"

איכלע רבי לאתריה דר' טרפון. אמר להו: "יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו?" אמרו לו: "בן אין לו - בן בת יש לו. וכל זונה שנשכרת בשנים, שוכרתו בשמנה!" אתיוהו לקמיה. אמר ליה "אי הדרת בדך, יהיבנא לך ברתאי!" הדר ביה. איכא דאמרי: נסבה וגירשה. איכא דאמרי: לא נסבה כלל, כדי שלא יאמרו: בשביל זו חזר זה

זולמה ליה כולי האי?! דאמר **רב יהודה** אמר **רב**, ואמרי לה: אמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**, ואמרי לה: אמר **ר' שמואל בר נחמני** אמר **ר' יונתן**: כל המלמד את בן חבירו תורה, זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר: (ירמיהו טו) "אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד". וכל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפילו הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו, שנאמר: "ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה"

אמר **ר' פרנך** אמר **ר' יוחנן**: כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר: (ישעיהו נט) "ואני זאת בריתי אותם אמר ה', רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיך. לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם" אמר ה' "אמר ה'?" אמר **ר' הקב"ה**: אני ערב לך בדבר זה! אמר "מעתה ועד עולם?" אמר **ר' ירמיה**: מכאן ואילך, תורה מחזרת על אכסניא שלה

רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא, ואקריוהו: "לא ימושו מפיך". יתיב ארבעים תעניתא אחריני, ואקריוהו: "לא ימושו מפיך ומפי זרעך". יתיב מאה תעניתא אחריני. אתא ואקריוהו: "לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך". אמר: מכאן ואילך, לא צריכנא! תורה מחזרת על אכסניא שלה

ר' זירא, כי סליק לארעא דישראל, יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבבלאה מיניה, כי היכי דלא נטרדיה. יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר' אלעזר בשניה, ונפלין עילויה מילי דצבורא. ויתיב

מחברת בבא מציעא - ז

מאה אחריני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם. כל תלתין יומי, הוה בדיק נפשיה. שגר תנורא, סליק ויתיב בגויה, ולא הוה שלטא ביה נורא. יומא חד, יהבו ביה רבנן עינא, ואיחרכו שקיה, וקרו ליה "קטין חריך שקיה"

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: מאי דכתיב: (ירמיהו ט) "מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ"? - דבר זה (**פה,ב**) אמרו חכמים, ולא פירשוהו; אמרו נביאים, ולא פירשוהו. עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר: (ירמיהו ט) "ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפנים".
אמר **רב יהודה** אמר **רב**: שלא ברכו בתורה תחילה

אמר **רב חמא**: מאי דכתיב: (משלי יד) "בלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע"? - "בלב נבון תנוח חכמה" - זה תלמיד חכם בן תלמיד חכם; "ובקרב כסילים תודע" - זה תלמיד חכם בן עם הארץ. אמר **עולא**: היינו דאמרי אינשי: "אסתירא בלגינא, קיש קיש" קריא

אמר ליה **ר' ירמיה** ל**ר' זירא**: מאי דכתיב: (איוב ג) "קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו"? - אטו לא ידעינן דקטן וגדול שם הוא?! - אלא כל המקטין עצמו על דברי תורה בעולם הזה, נעשה גדול לעולם הבא. וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעולם הזה, נעשה חפשי לעולם הבא

ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן. כי מטא למערתיה דר' חייא, איעלמא מיניה. חלש דעתיה. אמר: "רבש"ע! לא פלפלתי תורה כמותו?! " יצתה בת קול ואמרה לו: "תורה כמותו פלפלת! תורה כמותו לא ריבצת!"

מחברת בבא מציעא - ז

כי הוּוּ מינצו ר' חנינא ור' חייא, אמר ליה ר' חנינא לר' חייא:
"בהדי דידי קא מינצית?! חס ושלום! אי משתכחא תורה מישראל,
מהדרנא לה מפילפולי!"

אמר ליה ר' חייא לר' חנינא: "בהדי דידי קא מינצית?! דעבדי
לתורה דלא תשתכח מישראל! מאי עבידנא? אזלינא ושדינא
כיתנא, וגדילנא נישבי, וציידנא טבי. ומאכילנא בשרייהו ליתמי,
ואריכנא מגילתא, וכתבנא חמשה חומשי. וסליקנא למתא,
ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי. ומתנינא שיתא ינוקי שיתא
סדרי. ואמרנא להו: "עד דהדרנא ואתינא, אקרו אהדדי, ואתנו
אהדדי, ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל!" היינו דאמר
רבי: כמה גדולים מעשי חייא! אמר ליה ר' ישמעאל בר' יוסי:
;אפילו ממר?! אמר ליה: אין! אפילו מאבא! אמר ליה: חס ושלום!
לא תהא כזאת בישראל!

אמר ר' זירא: אמש נראה לי ר' יוסי בר' חנינא. אמרתי לו: גאצל
מי אתה תקוע? אמר לי: אצל ר' יוחנן - גור' יוחנן אצל מי? -
אצל ר' ינאי - גור' ינאי אצל מי? - אצל ר' חנינא - גור' חנינא
אצל מי? - אצל ר' חייא. אמרתי לו: ור' יוחנן אצל ר' חייא לא?!
אמר לי: באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא, מאן מעייל בר
נפחא לתמן?!

אמר רב חביבא: אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי: חזי ליה ההוא
מרבנן, דהוה שכיח אליהו גביה. דלצפרא הוּוּ שפירן עיניה,
ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא. אמרי ליה: מאי האי? ואמר לי:
דאמרי ליה לאליהו: אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע!
אמר לי: בכולהו מצית לאסתכולי בהו, לבר מגוהרקא דר' חייא,
דלא תסתכל ביה - גמאי סימנייהו? - בכולהו אזלי מלאכי כי
סלקי ונחת, לבר מגוהרקא דר' חייא, דמנפשיה סליק ונחית. -
לא מצאי לאוקמא אנפשי. אסתכלי בה. אתו תרי בוטיטי דנורא,

מחברת בבא מציעא - ז

ומחיוהו לההוא גברא, וסמינהו לעיניה. למחר, אזלי אשתטחי אמערתיה. אמינא: "מתנייתא דמר מתנינא" - ואתסאי

אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי. יומא חד, ריש ירחא הוה. נגה ליה ולא אתא. אמר ליה: גמאי טעמא נגה ליה למר? אמר ליה: אדאוקימנא לאברהם, ומשינא ידיה, ומצלי, ומגנינא ליה. וכן ליצחק, וכן ליעקב {ולוקמינהו בהדי הדדי? אסברי: תקפי ברחמי, ומייתי ליה למשיח בלא זמניה! אמר ליה: ויש דוגמתן בעולם הזה? אמר ליה: איכא ר' חייא ובניו! גזר רבי תעניתא. אחתינהו לר' חייא ובניו. אמר: "משיב הרוח" ונשבה זיקא. אמר: "מוריד הגשם" ואתא מיטרא. כי מטא למימר "מחיה המתים", רגש עלמא. אמרי ברקיעא: מאן גלי רזיא בעלמא? אמרי: אליהו! אתיוהו לאליהו מחיוהו שתין פולסי דנורא. אתא אידמי להו כדובא דנורא. על בינייהו, וטרדינהו

שמואל ירחינאה, אסייה דרבי הוה. חלש רבי בעיניה. אמר ליה: אימלי לך סמא. אמר ליה: לא יכילנא! - אשטר לך משטר! - אמר ליה: לא יכילנא! הוה מותיב ליה בגובתא דסמני תותי בי סדיה, ואיתסי. הוה קא מצטער רבי למסמכיה, ולא הוה מסתייעא מילתא. אמר ליה: לא לצטער מר! לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון, וכותיב ביה: "שמואל ירחינאה, (פו,א) "חכים" יתקרי, ו"רבי" לא יתקרי, ואסו דרבי על ידו תהא. רבי ור' נתן, סוף משנה; רב אשי ורבינא, סוף הוראה - וסימנך: (תהילים עג) "עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם"

אמר **רב כהנא**: אשתעי לי **רב חמא בר ברתיה דחסא**: רבה בר נחמני, אגב שמדא נח נפשיה - אכלו ביה קורצא בי מלכא. אמרו: "איכא חד גברא ביהודאי, דקא מבטל תריסר אלפי גברי מישראל, ירחא בקייטא וירחא בסתוא, מכרגא דמלכא!" שדרו

מחברת בבא מציעא - ז

פריסתקא דמלכא בתריה, ולא אשכחיה. ערק ואזל מפומבדיתא לאקרא, מאקרא לאגמא, ומאגמא לשחין, ומשחין לצריפא, ומצריפא לעינא דמים, ומעינא דמים לפומבדיתא בפומבדיתא אשכחיה. איקלע פריסתקא דמלכא לההוא אושפיזא דרבה. קריבו תכא קמיה, ואשקוהו תרי כסי, ודליוה לתכא מקמיה. הדר פרצופיה לאחוריה. אמרו ליה: "מאי נעביד ליה? גברא דמלכא הוא!" אמר להו: "קריבו תכא לקמיה, ואשקוהו חד כסא, ודליוהו לתכא מקמיה, ולתסי!" עבדו ליה הכי, ואתסי. אמר: "מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא!" בחיש אבתריה ואשכחיה. אמר: "אזלינא מהא! אי מקטל קטלו לההוא גברא, לא מגלינא! ואי נגידי מנגדין ליה, מגלינא!" אתיוהו לקמיה. עייליה לאדרונא וטרקיה לבבא באנפיה. בעא רחמי. פרק אשיתא, ערק ואזיל לאגמא

הוה יתיב אגירדא דדקולא, וקא גריס. קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא: אם בהרת קודמת לשער לבן, טמא; ואם שער לבן קודם לבהרת, טהור; ספק - הקב"ה אומר: טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי: טמא. ואמרי: מאן נוכח? - נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני: אני יחיד בנגעים! אני יחיד באהלות! שדרו שליחא בתריה. לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה, מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה

אדהכי, נשב זיקא, ואויש ביני קני. סבר גונדא דפרשי הוא. אמר: "תינח נפשיה דההוא גברא, ולא ימסר בידא דמלכותא!" כי הוה קא ניחא נפשיה, אמר: "טהור! טהור!" יצאת בת קול ואמרה: "אשריך, רבה בר נחמני! שגופך טהור, ויצאתה נשמתך בטהור!" נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא: "רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה!" נפקו אביי ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה, לא הוו ידעי דוכתיה. אזלו לאגמא. חזו צפרי דמטללי וקיימי. אמרי: שמע מינה: התם הוא! ספדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא. נפל פתקא:

"כל הפורש, יהא בנידוי!" ספדוהו שבעה יומי. נפל פתקא: "לכו לביתכם לשלום!"

ההוא יומא דנח נפשיה, דלייה זעפא ודרי לההוא טייעא כי רכיב גמלא, מהאי גיסא דנהר פפא, ושדייה בהך גיסא. אמר: "מאי האי?" אמרי ליה: "נח נפשיה דרבה בר נחמני!" אמר לפניו: "רבנו של עולם! כולי עלמא דידך הוא, ורבה בר נחמני דידך! את דרבה, ורבה דידך! אמאי קא מחרבת ליה לעלמא?!" נח זעפא רבי שמעון בן חלפתא, בעל בשר הוה. יומא חד, הוה חמימא ליה. הוה סליק ויתיב אשינא דטורא. אמר לה לברתיה: "בתי! הניפי עלי במניפא, ואני אתן לך ככרין דנרד!" אדהכי, נשבא זיקא. אמר: "כמה ככרין דנרד למרי דיכוי!"

הכל כמנהג המדינה -- ה"הכל" לאתויי מאי? אלא תויי באתרא דנהיגי מדרך ריפתא ומשתה אנפקא. דאי אמר להו: "קדימו ואייתי לכו", אמרו לו: "לא כל כמינד!"

מעשה ברבי יוחנן בן מתיא, שאמר לבנו: "צא, שכור לנו פועלין!" הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו: "בני! אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב! אלא עד שלא יתחילו במלאכה, צא ואמור להם: "על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד" -- ה"מעשה לסתור? אחרת, מחסרא, והכי קתני: ואם פסק להן מזונות, (פו, ב) ריבה להן. ומעשה נמי בר' יוחנן בן מתיא, שאמר לבנו: "צא, שכור לנו פועלים!" הלך ופסק להן מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו: "בני! אפילו אתה עושה להן כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב"

{למימרא דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא מדשלמה! והכתיב: (מלכים א ה) "ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כור סולת וששים כור קמח עשרה בקר בריאים ועשרים² בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבי ויחמור וברבורים אבוסים", ואמר גוריון בן

אסטיון משמיה **דרב**: הללו לעמילן של טבחים! **ור' יצחק** אמר: הללו לציקי קדירה! ואמר **ר' יצחק**: אלף נשים היו לשלמה. כל אחת ואחת עשתה לו בביתה כך. מאי טעמא? זו סבורה: שמא אצלי סועד היום, וזו סבורה: שמא אצלי סועד היום. ואילו גבי אברהם כתיב: (בראשית יח) "ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב", ואמר **רב יהודה** אמר **רב**: "בן בקר" - אחד; "רך" - שנים; "וטוב" - שלשה אהתם תלתא תורי לתלתא גברי - הכא לכל ישראל ויהודה, שנאמר: (מלכים א ד) "יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים"

גמאי "ברבורים אבוסים"? אמר **רב**: שאובסים אותן בעל כרחן. **ושמואל** אמר: שאבוסים ועומדים מאליהם. **ורבי יוחנן** אמר: מביאין תור ממרעיתו בדלא אניס, ותרנגולת מאשפתה בדלא אניסא

אמר **רבי יוחנן**: מובחר שבבהמות, שור; מובחר שבעופות, תרנגולת. אמר **אמימר**: זגתא אוכמתא בי בטניתא, דמשתכחא ביני עצרי, דלא מציא פסיא קניא

(בראשית יח) "ואל הבקר רץ אברהם" - אמר **רב יהודה** אמר **רב**: "בן בקר" - אחד; "רך" - שנים; "וטוב" - שלשה {ואימא חד, כדאמרי אינשי: "רכיך וטב"!} אם כן, לכתוב "רך טוב" - מאי "וטוב"? שמע מינה: לדרשה! {אימא תרי!} אמד"טוב" לדרשה, "רך" נמי לדרשה!

{מתלב **רבה בר עולא**, ואיתימא **רב הושעיא**, ואיתימא **רב נתן ברבי הושעיא**: (בראשית יח) "ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו" - כל חד וחד יהביה לנער חד; "ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם" - דקמא קמא דמטיא, אייתי לקמייהו {ולמה לי תלתא? תסגי בחד!} אמר **רב חנן בר רבא**: כדי להאכילן שלש לשונות בחדל

אמר **רבי תנחום בר חנילאי**: לעולם אל ישנה אדם מן המנהג. שהרי משה עלה למרום, ולא אכל לחם; מלאכי השרת ירדו למטה, ואכלו לחם; ואכלו, סלקא דעתך?! - אלא אימא: נראו כמי שאכלו ושתו

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו - וכל מה שעשה אברהם על ידי

שליח, עשה הקב"ה לבניו על ידי שליח - "ואל הבקר רץ אברהם" - (במדבר יא) "ורוח נסע מאת ה'"; "ויקח חמאה וחלב" - (שמות טז) "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים"; "והוא עומד עליהם תחת העץ" - (שמות יז) "הנני עומד לפניך שם על הצור"; "ואברהם הולך עמם לשלחם" - (שמות יג) "וה' הולך לפניו יומם"; "ויקח נא מעט מים" - (שמות יז) "והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם". ופליגא דר' חמא בר' חנינא, דאמר ר' חמא בר' חנינא, וכן תנא דבי רבי ישמעאל: בשכר שלשה, זכו לשלשה - בשכר "חמאה וחלב", זכו למן; בשכר "והוא עומד עליהם", זכו לעמוד הענן; בשכר "ויקח נא מעט מים", זכו לבארה של מרים

"ויקח נא מעט מים ורחצו רגליכם" - אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל: אמרו לו: "וכי בערביים חשדתנו, שהם משתחווים לאבק רגליהם?!" - כבר יצא ממנו ישמעאל!

"וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחוס היום" - מאי "כחוס היום"? <אמר רבי חמא בר' חנינא: אותו היום, יום שלישי של מילה של אברהם היה. ובא הקב"ה לשאול באברהם. הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים. שדריה לאליעזר למיפק לברא. נפק ולא אשכח. אמר: "לא מהימנא לך!" - היינו דאמרי תמן: "לית הימנותא בעבדי" - נפק איהו. חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי אבבא. היינו דכתיב: (בראשית יח) "אל נא תעבור מעל עבדך". כיון דחזא דקא אסר ושרי, אמר: לאו אורח ארעא למיקם הכא! - היינו דכתיב: "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם" - מעיקרא, אתו קמו עליה. כי חזיוהו דהוה ליה צערא, אמרו: לאו אורח ארעא למיקם הכא!

מאן נינהו שלשה אנשים? מיכאל וגבריאל ורפאל - מיכאל, שבא לבשר את שרה; רפאל, שבא לרפא את אברהם; גבריאל, אזל למהפכיה לסדום {והא כתיב: (בראשית יט) "ויבאו שני המלאכים סדומה בערב"! <דאזל מיכאל בהדיה, לשזביה ללוט ~דיקא נמי, דכתיב: (בראשית יט) "ויהפוך את הערים האל", ולא כתיב "ויהפכו" - שמע מינה!

גמאי שנא לגבי אברהם, דכתיב: (בראשית יח) "כן תעשה כאשר דברת", ומאי שנא לגבי לוט, דכתיב: (פז,א) (בראשית יט) "ויפצר במ מדד"? אמר ר' אלעזר: מכאן שמסרבין לקטן, ואין מסרבין לגדול

כתיב: (בראשית יח) "ואקחה פת לחם", וכתביב: "ואל הבקר רץ אברהם" - אמר רבי אלעזר: מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה - רשעים אומרים הרבה, ואפילו מעט אינם עושים גמנלן? כמעפרון! - מעיקרא כתיב: (בראשית כג) "ארץ ארבע מאות שקל כסף", ולבסוף כתיב: "וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר" - דלא שקל מיניה אלא קנטרי! דאיכא דוכתא דקרי ליה ל"תיקלא" "קנטירא" כתיב: "קמח", וכתביב: "סלת" - אמר ר' יצחק: מכאן שהאשה, צרה עיניה באורחים יותר מן האיש כתיב: "לושי ועשי עוגות", וכתביב: "ויקח חמאה וחלב ובן הבקר", ואילו לחם לא אייתי לקמייהו! אמר אפרים מקשאה, תלמידו של רבי מאיר, משמיה דרבי מאיר: אברהם אבינו, אוכל חולין בטהרה היה. ושרה אמנו, אותו היום פירסה נדה ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל" - להודיע ששרה אמנו צנועה היתה

אמר רב יהודה אמר רב, ואיתימא רבי יצחק: יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה, אלא מאי "באהל"? כדאי לחבבה על בעלה! <רבי יוסי ברבי חנינא אמר: כדי לשגר לה כוס של ברכה

תני משום רבי יוסי: למה נקוד על "איו" שב"אליו"? לימדה תורה דרך ארץ, שישאל אדם באכסניא שלו {והאמר שמואל: אין שואלין בשלום אשה כלל!} אעל ידי בעלה שאני! "אחרי בלותי היתה לי עדנה" - אמר רב חסדא: אחר שנתבלה הבשר ורבו הקמטין, נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטין, וחזר היופי למקומו

כתיב: "ואדוני זקן", וכתביב: "ואני זקנתי" - דלא מותיב הקב"ה כדקאמרה איה! - תנא דבי רבי ישמעאל: גדול שלום, שאפילו הקב"ה שינה בו, שנאמר: "ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדוני זקן", וכתביב: "ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי"

(בראשית כא) "ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה" - כמה בנים הניקה שרה?! <אמר **רבי לוי**: אותו היום שגמל אברהם את יצחק בנו, עשה סעודה גדולה. היו כל אומות העולם מרננים ואומרים: "ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק, ואומרים "בנינו הוא!" ולא עוד, אלא שעושין משתה גדול להעמיד דבריהם!" מה עשה אברהם אבינו? הלך וזימן כל גדולי הדור, ושרה אמנו זימנה את נשותיהם, וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה, ומניקתה לא הביאה. ונעשה נס בשרה אמנו, ונפתחו דדיה כשני מעיינות, והניקה את כולן. ועדיין היו מרננים ואומרים: "אם שרה הבת תשעים שנה תלד - אברהם, בן מאה שנה יוליד"?! מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק, ונדמה לאברהם. פתחו כולם ואמרו: (בראשית כה) "אברהם הוליד את יצחק"

עד אברהם, לא היה זקנה. מאן דהוה בעי למשתעי בהדי אברהם, משתעי בהדי יצחק; בהדי יצחק, משתעי בהדי אברהם. אתא אברהם, בעא רחמי, והוה זקנה, שנאמר: (בראשית כד) "ואברהם זקן בא בימים"; עד יעקב, לא הוה חולשא. אתא יעקב, בעא רחמי, והוה חולשא, שנאמר: (בראשית מח) "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה". עד דאתא אלישע, לא הוה דחליש ואתפח. אתא אלישע, בעא רחמי ואתפח, שנאמר: (מלכים ב יג) "ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו" - מכלל דחלה חלי אחריתי. תנו רבנן: שלשה חלאין חלה אלישע - אחד שדחפו לגיחזי בשתי ידיו, ואחד שגירה דובין בתינוקות, ואחד שמת בו, שנאמר: "ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו"

אלא עד שלא יתחילו במלאכה, צא ואמור להם: "על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד" -- אמר ליה **רב אחא בריה דרב יוסף לרב חסדא**: ג' "פת קטנית" תנן, או "פת וקטנית" תנן? <אמר ליה: האלהים! צריכה וי"ו כי מורדיא דלברות!

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא היה צריך לומר! הכל כמנהג המדינה -- ג' "הכל" לאתווי מאי? <לאתווי הא דתנן: השוכר את

מחברת בבא מציעא - ז

הפועל, ואמר לו: "כאחד וכשנים מבני העיר" - נותן לו כפחות שבשכירות, דברי רבי יהושע. וחכמים אומרים: משמנין ביניהם

משנה: ואלו אוכלין מן התורה: העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו, ובדבר שגידולו מן הארץ. ואלו שאין אוכלים: העושה במחובר לקרקע **(פז,ב)** בשעה שאין גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו, ובדבר שאין גידולו מן הארץ

גמרא: גמנא הני מילי? <דכתיב: (דברים כג) "כי תבא בכרם רעך ואכלת" >אשכחן כרם - כל מילי, מנא לן? <אגמרינן מכרם - מה כרם מיוחד, דבר שגידולי קרקע, ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו - אף כל דבר שגידולי קרקע, בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו >מה לכרם, שכן חייב בעוללות! <אגמרינן מקמה >קמה גופה מנא לן? <דכתיב: (דברים כג) "כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך"

{מה לקמה, שכן חייבת בחלה! <אומאי דהאי "קמה", קמה דמתחייבת בחלה היא?! >דלמא כל קמה קאמר רחמנא! >אתיא "קמה קמה" - כתיב הכא: "כי תבא בקמת רעך", וכתוב התם: (דברים טז) "מהחל חרמש בקמה" - מה התם, קמה דמיחייבא בחלה - אף הכא נמי, קמה דמיחייבא בחלה ~ איכא למיפרך: מה לקמה, שכן חייבת בחלה!

<כרם יוכיח! >מה לכרם, שכן חייב בעוללות! <קמה תוכיח! - וחזר הדין - לא ראי זה כראי זה - הצד השוה שבהן, שכן דבר שגידולי קרקע, ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו - אף כל דבר שגידולי קרקע, בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו

{מה להצד השוה שבהן, שכן יש בהן צד מזבח - ואתא נמי זית, דאית ביה צד מזבח * >וזית במה הצד אתי?! >הוא גופיה "כרם" איקרי! >דכתיב: (שופטים טו) "ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם

מחברת בבא מציעא - ז

זית!" *אמר **רב פפא**: "כרם זית" אקרי - "כרם" סתמא, לא אקרי! ~מכל מקום קשיא!

|אלא אמר **שמואל**: אמר קרא: "וחרמש" - לרבות כל בעלי חרמש {והאי "חרמש" מיבעי ליה: בשעת חרמש אכול - שלא בשעת חרמש, לא תיכול! אהוא (דברים כג) מ"ואל כליך לא תתן" נפקא!

{תניח דבר חרמש - דלאו בר חרמש, מנא לן? |אלא אמר ר' **יצחק**: אמר קרא: "קמה" - לרבות כל בעלי קמה {והא אמרת: "קמה קמה" - דמיחייבא בחלה אהני מילי מקמי דניתי "חרמש" - השתא דאתי "חרמש", איתרבי ליה: כל דבר חרמש, ואף על גב דלא מיחייב בחלה {"קמה" למה לי?! - לרבות כל בעלי קמה!

{והשתא דנפקא לן מ"חרמש" ומ"קמה", "כי תבא בכרם רעד" למה לי?! אמר **רבא**: להלכותיו, כדתניא: "כי תבא" - נאמר כאן "ביאה" ונאמר להלן: (דברים כד) "לא תבא עליו השמש" - מה להלן, בפועל הכתוב מדבר - אף כאן, בפועל הכתוב מדבר; "בכרם רעד" - ולא בכרם נכרי {הניחא למאן דאמר גזל נכרי אסור - היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל - אלא למאן דאמר גזל נכרי מותר - השתא גזילה מותר - פועל מיבעיא?! |אמוקים לה: "בכרם רעד" - ולא של הקדש; "ואכלת" - ולא מוצץ; "ענבים" - ולא ענבים ודבר אחר; "כנפשך" - כנפש של בעל הבית, כך נפשו של פועל - מה נפשך, אוכל ופטור - אף נפשו של פועל, אוכל ופטור; "שבעך" - ולא אכילה גסה; "ואל כליך לא תתן" - בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית, אתה אוכל, ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעל הבית, אי אתה אוכל

אמר **רבי ינאי**: אין הטבל מתחייב במעשר (**פח,א**) עד שיראה פני הבית, שנאמר: (דברים כו) "בערתי הקדש מן הבית". **ורבי יוחנן**

מחברת בבא מציעא - ז

אמר: אפילו חצר קובעת, שנאמר: (דברים כו) "ואכלו בשעריך ושבועו"

{ורבי יוחנן נמי, הא כתיב: "מן הבית"?! אמר לך: חצר דומיא דבית - מה בית המשתמר, אף חצר המשתמרת

{ורבי ינאי נמי, הכתיב "בשעריך"?! אהוא מיבעי ליה דמעיל ליה דרך שער - לאפוקי דרך גגות וקרפיפות, דלא

{מתיב **רב חנינא חוזאה**: כנפשך, כך נפשו של פועל - מה נפשך, אוכל ופטור - אף נפשו של פועל, אוכל ופטור - הא לוקח, חייב! ~מאי? לאו בשדה?! אמר **רב פפא**: הכא בתאנה העומדת בגינה ונופה נוטה לחצר עסקינן - ולמאן דאמר לבית - לבית {אי הכי, בעל הבית נמי נחייב! <בעל הבית - עיניו בתאנתו, ולוקח - עיניו במקחו

{ולוקח, מדאורייתא מי מחייב?! והתניא: מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים? מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה! שהיו אומרי: (**פחב**) (דברים יד) "עשר תעשר ... ואכלת" - ולא מוכר; "תבואת זרעך" - ולא לוקח - אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא! |אלא "כנפשך" למאי אתא? - לכדתניא: "כנפשך" - מה נפשך, אם חסמת פטור - אף פועל, אם חסמת פטור

{מתיב **מר זוטרא**: איזהו גורנן למעשרות? בקישואים ובדלועים, משיפקסו. ואמר **רבי אסי**: משינטל פיקס שלהן - מאי? לאו משיפקסו, אפילו בשדה?! לא! משיפקסו בבית! {אי הכי, משיפקסו, "עד שיפקסו" מיבעי ליה! אי תנא "עד שיפקסו", הוה אמינא: עד דגמר לפיקוסייהו - קמשמע לן: "משיפקסו" - מכי אתחולי פיקוסייהו

{מתיב **מר זוטרא בריה דרב נחמן**: גורנו למעשר, לחייב עליו משום טבל - משתגמר מלאכתן. ואיזהו גמר מלאכתן? מלאכת הכנסתן! - מאי? לאו הכנסתן, אפילו בשדה?! לא! הכנסתן לבית, זה הוא

מחברת בבא מציעא - ז

גמר מלאכתן <אואיבעית אימא: כי קאמר רבי ינאי, בזיתים וענבים, דלאו בני גורן נינהו. אבל חטין ושעורין, גורן בהדיא כתיב ביה!

זאשכתן אדם במחובר, ושור בתלוש - אדם בתלוש מנלן? <קל וחומר משור: ומה שור, שאינו אוכל במחובר, אוכל בתלוש - אדם, שאוכל במחובר, אינו דין שאוכל בתלוש?! >מה לשור, שכן אתה מצווה על חסימתו - תאמר באדם, שאי אתה מצווה על חסימתו! *{ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר משור: ומה שור, שאי אתה מצווה להחיותו, אתה מצווה על חסימתו - אדם, שאתה מצווה להחיותו, אינו דין שאתה מצווה על חסימתו! *>אמר קרא: (דברים כג) כנפשו של פועל - מה נפשו, אם חסמתו פטור - אף פועל, אם חסמתו פטור!

זאאלא אדם בתלוש, מנלן? - אמר קרא: (דברים כג) "קמה קמה" שתי פעמים - אם אינו ענין לאדם במחובר, תנהו ענין לאדם בתלוש! <ר' אמי אמר: אדם בתלוש לא צריך קרא! כתיב: (דברים יד) "כי תבא בכרם רעך" - מי לא עסקינן ששכרו לכתף, ואמר רחמנא ליכול!

זשור במחובר מנא לן? <קל וחומר מאדם: ומה אדם, שאינו אוכל בתלוש, אוכל במחובר - שור, שאוכל בתלוש, אינו דין שאוכל במחובר! >מה לאדם, שכן אתה מצווה להחיותו - תאמר בשור, שאי אתה מצווה להחיותו *{ויהא שור מצווה להחיותו, מקל וחומר: ומה אדם, שאי אתה מצווה על חסימתו, אתה מצווה להחיותו - שור, שאתה מצווה על חסימתו, אינו דין שאתה מצווה להחיותו! *>אמר קרא: (ויקרא כה) "וחי אחיך עמך" - אחיך ולא שור!

זאאלא שור במחובר, מנלן? - אמר קרא: "רעך רעך" שתי פעמים - אם אינו ענין לאדם במחובר, תנהו ענין לשור במחובר!

«**רבינא** אמר: לא אדם בתלוש, ולא שור במחובר, צריכי קראי!
דכתיב: (דברים כה) "לא תחסום שור בדישו" - (**פט,א**) מכדי כל
מילי איתנהו בחסימה, דילפינן "שור שור" משבת, אם כן, לכתוב
רחמנא "לא תדוש בחסימה"?! - "שור" דכתב רחמנא, למה לי?
לאקושי חוסם לנחסם, ונחסם לחוסם - מה חוסם, אוכל במחובר
- אף נחסם, אוכל במחובר; ומה נחסם, אוכל בתלוש - אף חוסם,
אוכל בתלוש

תנו רבנן: "דיש" - מה דיש מיוחד - דבר שגידולי קרקע, ובשעת
גמר מלאכה,³ ופועל אוכל בו - אף כל שגידולי קרקע, פועל אוכל
בו - יצא החולב, והמחבץ, והמגבן, שאין גידולי קרקע, ואין פועל
אוכל בו {למה לי?! (דברים כג) מ"כי תבא בכרם רעד" נפקא!
איצטריך! - סלקא דעתך אמינא: הואיל וכתוב "קמה" לרבות כל
בעלי קמה, לרבות נמי מידי דלאו גדולי קרקע נינהו - קמשמע לן!
תניא אידך: "דיש" - מה דיש מיוחד - דבר שבשעת גמר מלאכה,
פועל אוכל בו - אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה, פועל אוכל בו -
יצא המנכש בשומים ובבצלים, הואיל ואין גמר מלאכה, אין פועל
אוכל בהם! {למה לי?! (דברים כג) מ"ואל כליך לא תתן" נפקא!
לא! צריכא! אף על גב דקא משליף קטיני מביני אלימי!

תניא אידך: "דיש" - מה דיש מיוחד - דבר שלא נגמרה מלאכתו
למעשר, פועל אוכל בו - אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר,
פועל אוכל בו - יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות, הואיל ונגמרה
מלאכתו למעשר, אין פועל אוכל בו {והתניא: הבודל בתמרים
ובגרוגרות, פועל אוכל בו! אמר **רב פפא**: כי תניא ההיא,
בתוחלני!

תניא אידך: "דיש" - מה דיש מיוחד - דבר שלא נגמרה מלאכתו
לחלה, ופועל אוכל בו - אף כל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה,

מחברת בבא מציעא - ז

פועל אוכל בו - יצא הלש, והמקטף, והאופה, שנגמרה מלאכתו לחלה, דאין פועל אוכל בו {והלא נגמרה מלאכתו למעשר! כלא קשיא! בחוצה לארץ עסקינן, דליכא מעשר {אי הכי, חלה נמי ליכא! |אלא לעולם בארץ, ולא קשיא - בשבע שכיבשו ובשבע שחילקו! דאמר מר: שבע שכיבשו ושבע שחילקו, נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר

{מדי מעשר קא גרים! - גמר מלאכה קא גרים! |אלא אמר **רבינא**: כרוך ותני: "דיש" - מה דיש מיוחד - דבר שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה, ופועל אוכל בו - אף כל שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה, פועל אוכל בו!

איבעיא להו: פועל, מהו שיהבהב באור ויאכל? מי הוי כענבים ודבר אחר או לא?

{תא שמע: רשאי בעל הבית להשקות פועלים יין, כדי שלא יאכלו ענבים הרבה. רשאי פועלין לטבל פיתם בציר, כדי שיאכלו ענבים הרבה (**פטב**) כלאכשורי גברא לא קמיבעיא לן! כי קמיבעיא לן, לאכשורי פירא - מאי?

{תא שמע: פועלין אוכלין ענבים בראשי אומניות שלהם, ובלבד שלא יהבהבו באור אהתם משום ביטול מלאכה! כי קא מיבעיא לן, היכא דאיכא אשתו ובניו - מאי?

{תא שמע: לא יהבהב באור ויאכל, ולא יכמור באדמה ויאכל, ולא יפריך על גבי הסלע ויאכל! אבל מפריך על יד על יד ואוכל אהתם משום ביטול מלאכה! ~הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך משום מתוקי פירא - סלע, מאי מתוקי פירא איכא?! אי אפשר דלא ממתיק פורתא

{תא שמע: פועלין שהיו עודרים בתאנים, וגודרים בתמרים, ובוצרים בענבים, ומוסקין בזיתים, הרי אלו אוכלים ופטורים,

מחברת בבא מציעא - ז

שהתורה זיכתה להם. בפיתם לא יאכלו אלא אם כן נטלו רשות מבעל הבית, ולא יספות במלח ויאכל <מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי! *{ולא יספות במלח ויאכל?! - ורמינהו: השוכר את הפועל לעדר ולקשקש תחת הזיתים, הרי זה לא יאכל; שכרו לבצור, שכרו למסוק, שכרו ללקט - הרי זה אוכל ופטור, שהתורה זיכתה להן. קצץ - אחת ואחת, יאכל; שתים שתים, לא יאכל. וסופת במלח ויאכל? אהייה? ^אילימא אסיפא - כיון דקצץ, כל היכי דבעי ליכול! - אלא לאו ארישא! אמר **אביי**: לא קשיא - כאן בארץ, כאן בחוצה לארץ - בארץ קבעא ספיתא - בחוצה לארץ, לא קבעא ספיתא

{אמר **רבא**: מי איכא מידי דבארץ קבעא ספיתא מדאורייתא, ובחוצה לארץ לא קבעא ספיתא, ומותר לכתחילה?! |אלא אמר **רבא**: בין בארץ בין בחוצה לארץ - חדא, לא קבעא ספיתא; תרתין, קבעא ספיתא; קצץ, בין ספת ובין לא ספת, אחת אחת, אוכל - שתים שתים, לא יאכל; לא קצץ ולא ספת, אוכל שתים שתים; ספת - אחת אחת אוכל, שתים שתים לא יאכל. ואף על גב דנטל רשות מבעל הבית, דאיטביל להו למעשר, וקבעא ספיתא ג'ותרתי, דקבעא ספיתא מנא לן? אמר **רב מתנא**: דאמר קרא: (מיכה ד) "כי קבצם כעמיר גורנה"

תנו רבנן: פרות המרכסות בתבואה, (**צ,א**) והדשות בתרומה ומעשר, אינו עובר משום בל תחסום. אבל מפני מראית העין, מביא בול מאותו המין, ותולה לה בטרסקלין שבפיה. ר' שמעון בן יוחאי אומר: מביא כרשינים, ותולה לה, שהכרשינים יפות לה מן הכל {ורמינהו: פרות המרכסות בתבואה, אינו עובר משום "בל תחסום", והדשות בתרומה ומעשר, עובר משום "בל תחסום". ונכרי הדש בפרתו של ישראל, אינו עובר משום בל תחסום. וישראל הדש בפרתו של נכרי, עובר משום בל תחסום - קשיא תרומה אתרומה; קשיא מעשר אמעשר <בשלמא תרומה אתרומה,

מחברת בבא מציעא - ז

לא קשיא - כאן בתרומה, כאן בגידולי תרומה - אלא מעשר
אמעשר, קשיא! ^ וכי תימא: מעשר אמעשר נמי לא קשיא - כאן
במעשר, כאן בגידולי מעשר - בשלמא גידולי תרומה, תרומה -
אלא גידולי מעשר, חולין נינהו! דתנן: גידולי טבל וגידולי מעשר
שני, חולין! אלא לא קשיא - הא במעשר ראשון, הא במעשר שני
אאאיבעית אימא: הא והא במעשר שני, ולא קשיא - הא רבי
מאיר, הא רבי יהודה - הא ר' מאיר, דאמר מעשר ממון גבוה
הוא; הא רבי יהודה, דאמר מעשר שני ממון הדיוט הוא גהיכי
דמי? כגון שהקדימו בשבלין! זולר' יהודה, והא בעי חומה! כגון
שדש לפניס מחומת בית פאגי

אאאיבעית אימא: לא קשיא - כאן במעשר ודאי, כאן במעשר
דמאי ~ השתא דאתית להכי, תרומה אתרומה נמי, לא קשיא -
כאן בתרומת ודאי, כאן בתרומת דמאי {בשלמא מעשר דמאי -
איכא! אלא תרומת דמאי, מי איכא?! והתניא: אף הוא ביטל את
הוידוי, וגזר על הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל, וראה שלא
היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד! אלא לא קשיא - כאן
בתרומת מעשר ודאי, כאן בתרומת מעשר דמאי

געו מיניה **מרב ששת**: היתה אוכלת ומתרזת, מהו? משום דמעלי
לה הוא, והא לא מעלי לה? או דלמא דחזיא ומצטערא, והא חזיא
ומצטערא? אמר להו **רב ששת**: תניתוה: **רבי שמעון בן יוחי**
אומר: מביא כרשינים, ותולה לה, שהכרשינים יפות לה מן הכל -
שמע מינה: משום דמעלי לה הוא - שמע מינה!

גאיבעיא להו: מהו שיאמר אדם לנכרי: "חסום פרתי ודוש בה!"? -
מי אמרינן: כי אמרינן אמירה לנכרי שבות, הני מילי לענין שבת,
דאיסור סקילה - אבל חסימה, דאיסור לאו, לא? או דלמא לא
שנא?

מחברת בבא מציעא - ז

{תא שמע: נכרי הדש בפרתו של ישראל, אינו עובר משום בל תחסום - מעבר הוא דלא עבר - הא איסורא איכא! אבדין הוא דאיסורא נמי ליכא, ואידי דתנא סיפא דישראל הדש בפרתו של נכרי עובר, תנא רישא "אינו עובר"

{תא שמע: דשלחו ליה **לאבוה דשמואל**: *הלין תורי (צ,ב) דגנבין ארמאי ומגנחין יתהון, מהו? *אשלח להו: הערמה אתעביד בהו - אערימו עלייהו, ויזדבנון! אמר **רב פפא**: בני מערבא סברי לה כר' חידקא, דאמר: בני נח מצווין על הסירוס, וקא עברי משום (ויקרא יט) "ולפני עור לא תתן מכשול" #סבר **רבא** למימר: ימכרו לשחיטה - אמר ליה **אביי**: דיין שקנסת עליהם מכירה!

גפשיטא: בנו גדול, כי אחר דמי - בנו קטן, מאי? **רב אחי** אסר ו**רב אשי** שרי. **מרימר** ו**מר זוטרא**, ואמרי לה: הנהו תרי חסידי, מחלפי אהדדי

גבעי **רמי בר חמא**: הושיב לה קוץ בפיה, מהו? והושיב לה, חסימה מעלייתא היא! |אלא **ישב** לה קוץ בפיה, מהו? גהרביץ לה ארי מבחוץ, מהו? והרביץ לה, חסימה מעלייתא היא! |אלא **רבץ** לה ארי מבחוץ, מהו? גהעמיד בנה מבחוץ, מהו? גהיתה צמאה למים, מהו? גפרס לה קטבליא על גבי דישה, מהו?

{פשוט מהא חדא, דתניא: רשאי בעל פרה להרעיב פרתו כדי שתאכל מן הדישה הרבה. ורשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני הבהמה, כדי שלא תאכל מן הדישה הרבה אשאני התם, דקא אכלה! <אאיבעית אימא: רשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני בהמה מעיקרא, כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה

גבעא מיניה **רבי יונתן מרבי סימאי**: חסמה מבחוץ, מהו? "שור בדישו" אמר רחמנא, והא לאו בדישו הוא? או דלמא "לא תדוש בחסימה" אמר רחמנא? אמר ליה: מבית אביך אתה למד:

מחברת בבא מציעא - ז

(ויקרא י) "יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם" -
ז; בבואכם הוא דאסור - הא מישתא ומיעל שרי?! - "ולהבדיל בין
הקדש ובין החול" אמר רחמנא! - אלא מה התם, "בשעת ביאה
לא תהא שכרות" - הכא נמי, "בשעת דישה לא תהא חסימה"

תנו רבנן: החוסס את הפרה, והמזווג בכלאים, פטור. ואינו לוקה
אלא דש ומנהיג בלבד

איתמר: חסמה בקול, והנהיגה בקול - ר' יוחנן אמר: חייב. **ריש
לקיש** אמר: פטור -- **רבי יוחנן** אמר: חייב - עקימת פיו הויא
מעשה; **ריש לקיש** אמר: פטור - קלא לא הוי מעשה

{איתביה רבי יוחנן לריש לקיש: **(צא,א)** לא שאדם רשאי להמיר,
אלא שאם המיר, מומר, וסופג את הארבעים אמר ליה: הא מני?
ר' יהודה היא, דאמר: לאו שאין בו מעשה, לוקין עליו! {ומי מצית
מוקמת לה כר' יהודה?! והא קתני רישא: הכל ממירין, אחד
האנשים, ואחד הנשים ~ והוינן בה: "הכל" לאתויי מאי? לאתויי
יורש, ודלא כר' יהודה! דאי כר' יהודה, האמר: יורש אינו ממיר,
יורש אינו סומך אהאי תנא סבר לה כוותיה בחדא, ופליג עליה
בחדא

תנו רבנן: החוסס את הפרה ודש בה - לוקה, ומשלם ארבעה
קבין לפרה ושלשה קבין לחמור - {והא אינו לוקה ומת, ואינו
לוקה ומשלם?! אמר **אביי**: הא מני? ר' מאיר היא, דאמר לוקה
ומשלם! <<**רבא** אמר: אתנן אסרה תורה, ואפילו בא על אמו!
>>**רב פפא** אמר: משעת משיכה איחייב לה במזונותיה, ומילקא
לא לקי עד שעת חסימה

אמר **רב פפא**: הני מילי בעו מינאי **דבי רב פפא בר אבא**, ופשטי
להו לאיסורא - חדא כהלכתא וחדא דלאו כהלכתא: בעו מינאי:

מחברת בבא מציעא - ז

מהו ללוש את העיסה בחלב? ופשטי להו לאיסורא, כהלכתא,
דתניא: אין לשין את העיסה בחלב, ואם לש, כל הפת כולה
אסורה, מפני הרגל עבירה. כיוצא בו, אין טשין את התנור באליה,
ואם טש, כל הפת כולה אסורה, עד שיסיק את התנור; ואידך בעו
מינאי: מהו להכניס מין ושאינו מינו לדיר? ופשטי להו לאיסורא,
דלאו כהלכתא. דאמר **שמואל**: ובמנאפים - עד שיראו כדרך
המנאפים; ובכלאים - עד שיכניס כמכחול בשפופרת

{מתלב **רב אחדבוי בר אמי**: אילו נאמר: (ויקרא יט) "בהמתך לא
תרביע", הייתי אומר: לא יאחוז אדם הבהמה בשעה שעולה עליה
זכר - תלמוד לומר: "כלאים" - לאו מכלל דכלאים אחיזה נמי?
לא! מאי אחיזה? הכנסה! ואמאי קרי לה "אחיזה"? לישנא
מעליא!

אמר **רב יהודה**: מין במינו, מותר להכניס כמכחול בשפופרת,
ואפילו משום פריצותא ליכא. מאי טעמא? בעבידתיה טריד!

{מתלב **רב אחדבוי בר אמי**: (צא,ב) אילו נאמר: "בהמתך לא
תרביע", הייתי אומר: לא יאחוז אדם את הבהמה כדי שיעלה
עליה זכר - תלמוד לומר: "כלאים" - כלאים הוא דאסור - הא
מין במינו, שרי! - ומין במינו נמי, אחיזה אין, הכנסה לא! אמאי
"אחיזה"? הכנסה! ואמאי קרי ליה "אחיזה"? לישנא מעליא!

אמר **רב אשי**: הא מילתא בעו מינאי דבי רב נחמיה ריש גלותא:
גמהו להכניס מין ומינו ושאינו מינו לדיר? כיון דאיכא מיניה,
בתר מיניה גריר? או דלמא אפילו הכי לא? אפשטי להו לאיסורא,
דלא כהלכתא, משום פריצותא דעבדי

משנה: היה עושה בידיו אבל לא ברגליו, ברגליו אבל לא בידיו,
אפילו בכתיפו - הרי זה אוכל. ר' יוסי ברבי יהודה אומר: עד
שיעשה בידיו וברגליו

מחברת בבא מציעא - ז

גמרא: גמאי טעמא? (דברים כג) "כי תבא בכרם רעך" - בכל מאי דעביד

רבי יוסי בר' יהודה אומר: עד שיעשה בידיו וברגליו -- גמאי טעמא דר' יוסי ברבי יהודה? ככי שור - מה שור, עד שיעשה בידיו וברגליו - אף פועל, עד שיעשה בידיו וברגליו

גבעי **רבה בר רב הונא**: דש באוויזין ותרנגולים, לר' יוסי ברבי יהודה, מהו? בכל כחו בעינן, והא איכא? או דלמא בידיו וברגליו בעינן, והא ליכא? - תיקו!

אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבבה**: פועלים, עד שלא הילכו שתי וערב בגת, אוכלין ענבים ואין שותין יין - משהילכו שתי וערב בגת, אוכלין ענבים ושותין יין

משנה: היה עושה בתאנים, לא יאכל בענבים; בענבים, לא יאכל בתאנים. אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום יפות, ואוכל. וכולן לא אמרו אלא בשעת מלאכה, אבל משום השב אבידה לבעלים, אמרו: פועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן, ובחזירתן מן הגת, ובחמור כשהיא פורקת

גמרא: גאיבעיא להו: עושה בגפן זה, מהו שיאכל בגפן אחר? ממין שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן, והא איכא? או דלמא ממה שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן, והא ליכא? {ואם תמצוי לומר עושה בגפן זה לא יאכל בגפן אחר - שור, במחובר היכי אכיל?!} אמר **רב שישא בריה דרב אידי**: בשרכא!

{תא שמע: היה עושה בתאנים, לא יאכל בענבים - הא תאנים ותאנים דומיא דתאנים וענבים, אוכל!} ~ ואי אמרת עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר, היכי משכחת לה?! אמר **רב שישא בריה דרב אידי**: במודלית

מחברת בבא מציעא - ז

{תא שמע: אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום היפות, ואוכל - ואי אמרת עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר, ניזיל וניתי וניכול התם!?! אמשום ביטול מלאכה {לא קא מיבעיא לן - כי קא מבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו - מאי? ~תא שמע: וכולם לא אמרו אלא בשעת מלאכה, אבל מפני השב אבידה לבעלים, אמרו: פועלים אוכלים בהליכתן מאומן לאומן, ובחזירתן מן הגת ~סברוה: מהלך כעושה מעשה דמי - ומשום השב אבידה לבעלים הוא דאכיל - מדאורייתא לא אכיל - אלמא עושה בגפן זה, אינו אוכל בגפן אחר! לא! לעולם אימא לך: עושה בגפן זה, אוכל בגפן אחר. ומהלך לאו כעושה מעשה דמי!

איכא דאמרי: סברוה: מהלך לאו כעושה מעשה דמי, והיינו טעמא דמדאורייתא לא אכיל, משום דלאו כעושה מעשה דמי - הא עושה מעשה, אכיל מדאורייתא! - אלמא עושה בגפן זה, אוכל בגפן אחר לא! לעולם אימא לך: עושה בגפן זה, אינו אוכל בגפן אחר, **(צב,א)** ומהלך כעושה מעשה דמי

ובחמור כשהיא פורקת -- {כשהיא פורקת, מהיכן אכלה? אימא: עד שתהא פורקת! - תנינא להא דתנו רבנן: חמור וגמל אוכלים ממשאוי שעל גביהן, ובלבד שלא יטול בידו ויאכילם

משנה: אוכל פועל קישות, אפילו בדינר; כותבת, ואפילו בדינר. ר' אלעזר חסמא אומר: לא יאכל פועל יתר על שכרו. וחכמים מתירין. אבל מלמדין את האדם שלא יהא רעבתן, ויהא סותם את הפתח בפניו

גמרא: {חכמים היינו תנא קמא! איכא בינייהו "אבל מלמדין" - לתנא קמא לית ליה "מלמדין" - לרבנן אית להו "מלמדין" <<איבעית אימא: איכא בינייהו דרב אסי, דאמר **רב אסי**: אפילו לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד, אוכלו. ואמר **רב אסי**: אפילו

מחברת בבא מציעא - ז

לא בצר אלא אשכול אחד, אוכלו ~וצריכא, דאי אשמעינן הך קמייתא - משום דלא איכא למיתב לכליו של בעל הבית - אבל היכא דאיכא למיתב לכליו של בעל הבית, אימא: ליתב ברישא והדר ליכול; ואי אשמעינן בהא, דאפשר לקיומי לבסוף - אבל היכא דלא אפשר לקיומי לבסוף, אימא לא - צריכא!

<<איבעית אימא: איכא בינייהו דרב, דאמר **רב**: מצאתי מגילת סתרים בי רבי חייא, וכתוב בה: **איסי בן יהודה** אומר: (דברים כג) "כי תבא בכרם רעך" - בביאת כל אדם הכתוב מדבר. ואמר **רב**: ולא שבק איסי חיי לכל בריה! אמר **רב אשי**: אמריתה לשמעתיא קמיה **דרב כהנא**. דלמא בעושין בסעודתם, דעבדו ואכלו? אמר לי: אפילו הכי, ניחא ליה לאיניש לאוגר אגורי וניקטפיה לפרדיסיה, ולא ניתו כולי עלמא ואכלו ליה!

איבעיא להו: פועל, משלו הוא אוכל, או משל שמים הוא אוכל? גלמאי נפקא מינה? דאמר: "תנו לאשתי ובני" - אי אמרת משלו הוא אוכל, יהבינן להו - אלא אי אמרת משל שמים הוא אוכל, לדידיה זכי ליה רחמנא - לאשתו ובניו, לא זכי להו רחמנא! מאי?

{תא שמע: אוכל פועל קישות, ואפילו בדינר; כותבת, ואפילו בדינר - אי אמרת משלו הוא אוכל - אוגיר בדנקא, אכיל בזוזא! אואלא מאי?! משל שמים הוא אוכל?! סוף סוף, אוגיר בדנקא, אכיל בזוזא! ~אלא מאי אית לך למימר? רחמנא זכי ליה! - הכא נמי, רחמנא זכי ליה!

{תא שמע: ר' **אלעזר חסמא** אומר: לא יאכל פועל יותר על שכרו. **וחכמים** מתירין ~מאי? לאו בהא קמיפלגי: דמר סבר משלו הוא אוכל, ומר סבר משל שמים הוא אוכל?! לא! דכולי עלמא משלו הוא אוכל, והכא ב"כנפשך" קמיפלגי - מר סבר: "כנפשך" - בדבר שמוסר נפשו עליו; ומר סבר: "כנפשך" - מה נפשך, אם חסמת פטור - אף פועל, אם חסמת פטור!

{תא שמע: נזיר שאמר: "תנו לאשתי ובני!", אין שומעין לו - ואי אמרת משלו הוא אוכל, אמאי אין שומעין לו?! אהתם משום "לך לך!" אמרין נזירא "סחור סחור! לכרמא לא תקרב!"

{תא שמע: פועל שאמר: "תנו לאשתי ובני!", אין שומעין לו - ואי אמרת משלו הוא אוכל, אמאי אין שומעין לו? אמאי "פועל?" נזיר! {והתניא נזיר, והתניא פועל?! אמאי גבי הדדי תניין!

{תא שמע: מנין לפועל שאמר: "תנו לאשתי ובני!", שאין שומעין לו? שנאמר: (דברים כג) "ואל כליך לא תתן" ~ וכי תימא: הכי נמי נזיר - אי הכי, משום "אל כליך לא תתן"?! משום "לך לך!" אמרין נזירא" הוא! אין הכי נמי! ואידי דקתני לה בלשון פועל, קא נסיב לה קרא דפועל!

{תא שמע: השוכר את הפועל לקצות בתאנים, (צבב) הרי זה אוכל ופטור מן המעשר; "על מנת שאוכל אני ובני" או "שיאכל בני בשכרי", הוא אוכל ופטור, ובנו אוכל וחייב ~ ואי אמרת משלו הוא אוכל, בנו אמאי חייב?! אמר רבינא: משום דמיחזי כמקח {תא שמע: השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו, הרי אלו לא יאכלו. ואם לא הודיעם, פודה ומאכילן ~ ואי אמרת משל שמים הוא אוכל, אמאי פודה ומאכילן?! איסורא לא זכי להו רחמנא! אהתם משום דמיחזי כמקח טעות!

{אימא סיפא: נתפרסו עגוליו, נתפתחו חביותיו, הרי אלו לא יאכלו. ואם לא הודיען, מעשר ומאכילן ~ ואי אמרת משל שמים הוא אוכל, אמאי מעשר ומאכילן?! איסורא לא זכי להו רחמנא! ~ וכי תימא: הכא נמי, משום דמיחזי כמקח טעות - בשלמא נתפרסו עגוליו - מיחזי כמקח טעות - אלא נתפתחו חביותיו, מאי מקח טעות איכא?! מידע ידע דאיטביל להו למעשר! אמר רב ששת: שנתפתחו חביותיו לבור! {והתניא: יין, משירד לבור! אכר' עקיבא, דאמר: משיקפה - דאמרו ליה: לא הוה ידעינן! {ונימא להו: איבעי לכו אסוקי אדעתייכו, דלמא מקפה! אבאתרא דההוא

גברא דנגיד, איהו מקפה {והשתא דתני רב זביד בדבי ר' הושעיא:
יין משירד לבור ויקפה, ור' עקיבא אומר: משישלה בחביות -
אפילו תימא שלא נתפתחו חביותיו לבור! כדאמרו ליה: לא הוה
ידעינן דמשלי {ונימא להו: איבעי לכו אסוקי אדעתייכו, דלמא
משלי! >באתרא דההוא דשריק, ההוא משלי

{תא שמע: קוצץ אדם על ידי עצמו, על ידי בנו ובתו הגדולים, על
ידי עבדו ושפחתו הגדולים, ועל ידי אשתו, מפני שיש בהן דעת.
אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו
ושפחתו הקטנים, ולא על ידי בהמתו, מפני שאין בהן דעת ~ קא
סלקא דעתך, במעלה להן מזונות ~ אי אמרת בשלמא, משל שמים
הוא אוכל - משום הכי אינו קוצץ - אלא אי אמרת משלו הוא
אוכל, קטנים נמי, נקוץ להו! >הכא במאי עסקינן? בשאין מעלה
להן מזונות! {אי הכי, גדולים נמי! >גדולים ידעי וקא מחלי!

{והא תנא ר' הושעיא: קוצץ אדם על ידי עצמו, ועל ידי אשתו -
אבל לא על ידי בהמתו; ועל ידי בנו ובתו הגדולים - אבל לא על
ידי בנו ובתו הקטנים; וקוצץ על ידי עבדו ושפחתו הכנענים, בין
גדולים ובין קטנים ~ מאי? לאו אידי ואידי במעלה להן מזונות,
ובהא קא מיפלגי, דמר סבר משלו הוא אוכל, ומר סבר משל
שמים הוא אוכל! >לא! >דכולי עלמא משלו הוא אוכל, ולא קשיא
- כאן בשאין מעלה להן מזונות, וברייתא במעלה להן מזונות!

{במאי אוקימתא במעלה להן מזונות?! - אי הכי, קטנים נמי, נקוץ
להו! >צערייהו דבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא {במאי
אוקימתא למתניתין בשאין מעלה להן מזונות?! (צג,א) הניחא
למאן דאמר: אין הרב יכול לומר לעבד: "עשה עמי ואיני זנד" -
שפיר! אלא למאן דאמר: יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי ואיני
זנד!", מאי איכא למימר?! | >אלא אידי ואידי בשאין מעלה להן
מזונות, ובהא פליגי: דמר סבר יכול, ומר סבר אין יכול!

מחברת בבא מציעא - ז

{ורבי יוחנן, דאמר יכול הרב, שביק מתניתין ועביד כברייתא?! |
אלא דכולי עלמא משל שמים הוא אוכל, ולא מצי קציץ - ומאי
"קוצץ" דאמר רבי הושעיא? מזונות! {דכוותיה גבי בהמתו, תבן
נקוץ לה?! |אלא בהא קמיפלגי: דמר סבר: משלו הוא אוכל, ומר
סבר: משל שמים הוא אוכל

משנה: קוצץ אדם על ידי עצמו, על ידי בנו ובתו הגדולים, על ידי
עבדו ושפחתו הגדולים, על ידי אשתו - מפני שיש בהן דעת. אבל
אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו
הקטנים, ולא על ידי בהמתו - מפני שאין בהן דעת
השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו, הרי אלו לא יאכלו.
אם לא הודיען, פודה ומאכילן

נתפרסו עגוליו, נתפתחו חביותיו - הרי אלו לא יאכלו. אם לא
הודיען, מעשר ומאכילן

שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה, אבל לא מן התורה

גמרא: שומרי פירות -- אמר **רב:** לא שנו אלא שומרי גנות
ופרדסין, אבל שומרי גיתות וערימות אוכלין מן התורה - קסבר:
משמר כעושה מעשה דמי. ו**שמואל** אמר: לא שנו אלא שומרי
גיתות וערימות, אבל שומרי גנות ופרדסים, אינן אוכלים, לא מן
התורה ולא מהלכות מדינה - קא סבר: משמר לאו כעושה מעשה
דמי

{מתלב **רב אחא בר רב הונא:** המשמר את הפרה, מטמא בגדים -
ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי, אמאי מטמא בגדים?!
<אמר **רבה בר עולא:** גזירה שמא יזיז בה אבר

{מתלב **רב כהנא:** המשמר ארבע וחמש מקשאות, הרי זה לא ימלא
כריסו מאחד מהן, אלא מכל אחד ואחד אוכל לפי חשבון - ואי
אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי, אמאי אוכל?! <אמר **רב**

מחברת בבא מציעא - ז

שימי בר אשי: בעקורין שנו! {עקורין?! והלא נגמרה מלאכתן למעשר?! כשלא ניטל פיקס שלהם

אמר **רב אשי:** כוותיה דשמואל מסתברא, דתנן: ואלו אוכלין מן התורה: העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו, ובדבר שגידולו מן הארץ - מכלל דאיכא דלא קא אכיל מן התורה, אלא מהלכות מדינה! - אימא סיפא: ואלו שאינן אוכלין - מאי אינן אוכלין? אי לימא שאין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה, היינו רישא! - אלא לאו שאין אוכלין, לא מן התורה ולא מהלכות מדינה! ומאי ניהו? עושה במחובר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה, וכל שכן שומרי גנות ופרדסות!

משנה: ארבעה שומרים הן: שומר חנם, והשואל, נושא שכר, והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל; והשואל משלם את הכל; ונושא שכר והשוכר נשבעים על השבורה, ועל השבויה, ועל המתה. ומשלמין את האבידה ואת הגניבה

גמרא: מאן תנא ארבעה שומרים? אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה:** רבי מאיר היא! אמר ליה **רבא לרב נחמן:** מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין?! אמר ליה: הכי קאמינא לך: מאן תנא שוכר כנושא שכר? רבי מאיר היא! וזהא, רבי מאיר, איפכא שמעינן ליה, דתניא: שוכר, כיצד משלם? **ר' מאיר** אומר: כשומר חנם. **ר' יהודה** אומר: כשומר שכר! ארבה בר אבוה, איפכא קתני! {אי הכי, ארבעה?! שלשה נינהו! אמר **רב נחמן בר יצחק:** ארבעה שומרין, ודיניהם שלשה!

ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא. שריג חדא מינייהו, ונפלת למיא. אתא לקמיה **דרבה** ופטריה. אמר: מאי הוה ליה למעבד?! (**צג,ב**) הא נטר כדנטרי אינשי! {אמר ליה **אביי:**

מחברת בבא מציעא - ז

אלא מעתה, על למתא בעידנא דעיילי אינשי, הכי נמי דפטור!
אמר ליה: אין! גנא פורתא בעידנא דגנו אינשי, הכי נמי דפטור!
אמר ליה: אין! איתיביה: אלו הם אונסין ששומר שכר פטור
עליהן: כגון (איוב א) "ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי
חרב" אמר ליה: התם, בחזני מתא!

{איתיביה: געד מתי שומר שכר חייב לשמור? - עד כדי (בראשית
לא) "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה" אמר ליה: התם נמי,
בחזני מתא! אמר ליה: אטו יעקב אבינו חזן מתא הוה?! דאמר
ליה ללבן: נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא!

{איתיביה: רועה שהיה רועה, והניח עדרו ובא לעיר. בא זאב
וטרף, ובא ארי ודרס - אין אומדים "אילו היה שם היה מציל",
אלא אומדין אותו - אם יכול להציל, חייב, ואם לאו, פטור ~ מאי?
לאו דעל בעידנא דעיילי אינשי? לא! דעל בעידנא דלא עיילי
אינשי! אי הכי, אמאי פטור?! תחילתו בפשיעה וסופו באונס,
חייב! כדשמע קל אריה, ועל! אי הכי, "אומדין אותו"? מאי הוה
ליה למעבד?! אהיה לו לקדם ברועים ובמקלות! אי הכי, מאי
איריא שומר שכר?! אפילו שומר חנם נמי! דהא מר הוא דאמר:
שומר חנם שהיה לו לקדם ברועים ובמקלות, ולא קידם, חייב!
אשומר חנם, בחנם - שומר שכר, בשכר! # וועד כמה? עד כדי
דמיהן! # וזהיכן מצינו בשומר שכר שחייב באונסין?! דהדר שקיל
דמיהן מבעל הבית! אמר ליה **רב פפא לאביי**: אי הכי, מאי אהני
ליה מינה?! אנפקא מינה לכושרא דחיותא! אאי נמי לטרחא
יתירתא

רב חסדא ורבה בר רב הונא לא סבירא להו הא דרבה, דאמרי:
"להכי יהבי לך אגרא! לנטורי לי נטירותא יתירתא!"

בר אדא סבולאה הוי קא מעבר חיותא אגמלא דנרש. דחפה חדא
לחברתה ושדיתה במיא. אתא לקמיה **דרב פפא**. חייביה. אמר

מחברת בבא מציעא - ז

ליה: מאי הוה לי למעבד?! <אמר ליה: אבעי לך לעבורי חדא
חדא! אמר ליה: ידעת ביה בבר אחתיך דמצי למעבר חדא חדא?!
<אמר ליה: כבר צווחו קמאי דקמך, ולא איכא דאשגח בהו!

איבו אפקיד כיתנא בי רוניא. אזל שבו שמטיה מיניה. לסוף, הוכר
הגנב. אתא לקמיה **דרב נחמן**. חייביה ^ לימא פליגא דרב הונא
בר אבין, דשלח **רב הונא בר אבין**: נגנבה באונס, ואחר כך הוכר
הגנב - אם שומר חנם הוא, רצה נשבע, רצה עושה עמו דין; אם
שומר שכר הוא, עושה עמו דין, ואינו נשבע <אמר **רבא**: התם,
גברי דפרמוסקא הוו קיימי, דאי רמא קלא, הוו אתו ומצלין ליה

משנה: זאב אחד אינו אונס. שני זאבים אונס. **רבי יהודה** אומר:
בשעת משלחת זאבים, אף זאב אחד אונס. שני כלבים אינו אונס.
ידוע הבבלי אומר משום **רבי מאיר**: מרוח אחת, אינו אונס -
משתי רוחות, אונס. הלסטים, הרי זה אונס. הארי, הדוב, והנמר,
והברדלס, והנחש - הרי אלו אונס? באימתי? בזמן שבאו מאליהן -
אבל הולیکن למקום גדודי חיה ולסטים, אינו אונס. מתה כדרכה,
הרי זה אונס; סגפה ומתה, אינו אונס. עלתה לראשי צוקין ונפלה,
הרי זה אונס; העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה, אינו אונס

גמרא: {והתניא: זאב אחד אונס! <אמר **רב נחמן בר יצחק**: ההיא
בשעת משלחת זאבים, ורבי יהודה היא

הלסטים, הרי זה אונס -- {אמאי?! לוקי גברא להדי גברא! <אמר
רב: בלסטים מזויין

איבעיא להו: לסטים מזויין ורועה מזויין, מהו? מי אמרינן אוקי
גברא להדי גברא? או דלמא האי מסר נפשיה והאי לא מסר
נפשיה? <מסתברא דהאי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה!

אמר ליה **אביי לרבא**: אשכחיה רועה ואמר ליה: "גנבא סריא!
בדוכתא פלניא יתיבינן. **(צדא, א)** כך וכך גברי איכא בהדן! כך וכך
כלבי איכא בהדן! כך וכך זוקתא פסיקא לן!" ואזל ושקל מיניה,
מאי? <אמר ליה: הרי הולכין למקום גדודי חיה ולסטים!

משנה: מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות
פטור מלשלם, נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם.
כל המתנה על מה שכתוב בתורה, תנאו בטל. וכל תנאי שיש
מעשה בתחילתו, תנאו בטל. וכל שאפשר לו לקיימו בסופו, והתנה
עמו מתחילתו, תנאו קיים

גמרא: {אמאי?! מתנה על מה שכתוב בתורה הוא, וכל המתנה על
מה שכתוב בתורה, תנאו בטל! אהא מניי? ר' יהודה היא! דאמר:
בדבר שבממון, תנאו קיים! דתניא: האומר לאשה: "הרי את
מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה" - הרי זו
מקודשת, ותנאו בטל, דברי ר' מאיר. **רבי יהודה** אומר: בדבר
שבממון, תנאו קיים

{ומי מצית מוקמת לה כר' יהודה?! אימא סיפא: כל המתנה על
מה שכתוב בתורה, תנאו בטל - אתאן לר' מאיר! אהא לא קשיא!
לעולם ר' יהודה היא, וסיפא בדבר שאינו של ממון {אימא סיפא:
כל תנאי שיש בו מעשה בתחילתו, תנאו בטל - מאן שמעת ליה
דאית ליה הא סברא? ר' מאיר! דתניא: **אבא חלפתא איש כפר**
חנניא אמר משום ר' מאיר: תנאי קודם למעשה, הרי זה תנאי;
מעשה קודם לתנאי, אינו תנאי | <אלא כולה ר' מאיר היא, ושאני
הכא, דמעיקרא לא שעבד נפשיה!

תנא: ומתנה שומר שכר להיות כשואל - גבמאי? ; בדברים!
<אמר **שמואל**: בשקנו מידו <אור' **יוחנן** אמר: אפילו תימא בשלא
קנו מידו - בההיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא
הוא, גמיר ומשעבד נפשיה

וכל שאפשר לו לקיימו בסופו, והתנה עמו מתחילתו, תנאו קיים --
אמר **רב טבלא** אמר **רב**: זו דברי רבי יהודה בן תימא - אבל
חכמים אומרים: אף על פי שאי אפשר לו לקיימו בסופו, והתנה
עליו מתחילתו, תנאו קיים. דתניא: "הרי זה גיטך על מנת שתעלי
לרקיע"; "על מנת שתרדי לתהום"; "על מנת שתבלעי קנה של
מאה אמה"; "על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך" - נתקיים
התנאי, הרי זה גט; לא נתקיים התנאי, אינו גט. **רבי יהודה בן
תימא** אומר: כזה גט. כלל אמר ר' **יהודה בן תימא**: כל שאי אפשר
לו לקיימו בסופו, והתנה עליו מתחילתו, אינו אלא כמפליגה, וכשר
אמר **רב נחמן** אמר **רב**: הלכה כרבי יהודה בן תימא. אמר **רב
נחמן בר יצחק**: מתניתין נמי דיקא, דקתני: כל שאפשר לו לקיימו
בסופו, והתנה עליו מתחילתו, תנאו קיים - הא אי אפשר לו
לקיימו, תנאו בטל! - שמע מינה!